

ALTIJD VROLIJK

rom
an

ANKE KRANENDONK

Disclaimer

Alle personages en omstandigheden in dit boek zijn louter aan de verbeeldingskracht van de auteur ontsproten. (Mocht iemand zich in een personage of situatie herkennen, dan mag hij/zij zichzelf prijzen met een levendige verbeelding.)

Anke Kranendonk

ALTIJD VROLIJK

Roman

ALLE DAGEN ZONNESCHIJN

TWEE HANDEN GREPEN haar wollen badpak vast. Ze hapte water en wachtte totdat ze rechtop in de modder werd gezet.

‘Wat deed u?’ vroeg Aaf.

‘Je zonk. Je moet je lang maken en krachtig je benen sluiten.’ Vader klemde zijn handen om haar middel en legde haar weer voorover in het water.

‘Buigen, wijd, sluit.’

‘Laat me los,’ zei ze met haar hoofd omhoog. ‘Ik kan het zelf.’

Hij plonsde in het water, zwom haar snel voorbij en keerde zich om. Ze legde zijn handen in die van hem en samen maakten ze de armslag.

‘Lang, lang,’ spuugde hij, net zo lang tot hij haar kon loslaten en ze zelfstandig door het water gleeed.

‘Ga eens staan.’ Ze deed het, maar voelde geen grond onder de voeten. Om haar heen was het zwarte water en tussen de golfjes zag ze vaders hoofd.

‘Nu ben je te ver. Beloof me één ding: zwem nooit verder dan de diepte van je eigen lengte.’

‘Ik beloof het,’ antwoordde ze en ze slikte een slok water in.

Ze gingen terug. Vader zwom op zijn rug en keek hoe Aaf haar armen en benen wijd deed, ze sloot en de adem langs haar armen blies.

Het laatste stuk door het water liepen ze. Aaf krulde haar tenen in de modder, een visje vluchtte voor haar uit.

Op het gras lagen de handdoeken. Vader pakte er een en sloeg hem om zijn dochter. ‘Zo, meisje,’ zei hij.

‘Zo, papa,’ antwoordde ze klappertandend.

Hij pakte de andere handdoek, maakte er een rol van en met krachtige halen droogde hij zijn rug. Ze keek naar hem. Een vader vol sproeten. Op zijn armen, zijn benen, zijn rug, zijn borst, zijn wangen.

‘Wacht,’ zei hij, hij sloeg de handdoek om zijn nek, liep weg over het gras en verdween in het huis.

Ze bleef staan, haar voeten in het zand. De koeien in de wei naast hun tuin loeiden. Het meer was stil, geen golven meer van de wind, de boten of de zwemmers. Alleen het klotsen van de golfjes op het land was hoorbaar, en in de verte het slaan van de kerkklokken in het dorp. De familie Van Pommeren werd geroepen. Aafs zwempak kriebelde. Haar vingers voelden dood aan. Ze maakte een paar spreidsprongen tot vader terug was.

‘Nog één keer,’ zei hij. ‘Dan maak ik een foto.’

Ze gehoorzaamde. De handdoek legde ze in het gras, ze rende het meer in en met wilde armslagen zwom ze weg.

Met haar hoofd op moeders schoot luisterde ze naar de stem van de dominee. Vanaf de kansel wierp hij zijn woorden naar beneden, ze gleden als een dikke brij Aafs oor in en vervormden tot een droom waarin ze vloeiend door het water ging. De

zon scheen door de glas-in-loodramen, Aaf sloot haar ogen en zag zichzelf door het oneindig grote meer gaan, terwijl ze moeders hand over haar rug voelde strijken, onrustiger dan anders.

Op het moment dat Aaf de houten bank erg hard vond worden en haar hoofd te vol stroomde met de monotone klanken van de dominee, haalde moeder haar hand weg en kreeg Aaf een pepermuntje in haar mond gestopt, het teken dat ze halverwege de dienst waren. Sabbelend droomde ze verder. Ver weg in het meer had ze vanochtend de rode boei zien liggen, als een klein stipje dansend op het water. Wat zou het mooi zijn als ze daar ooit naartoe zou kunnen zwemmen.

Na de dienst schuifelde ze met de grote mensen mee de kerk uit, de zon kwam haar al stralend tegemoet, alsof hij op haar gewacht had om haar vol geluk te gieten. Aaf pakte vaders hand en liep met hem mee naar de dikke beuk op het plein. Daar bleven haar ouders staan om, zoals elke zondag, nog even met wat mensen na te praten. Aaf liet haar vader los, draaide hinkelend een rondje om haar as en probeerde vervolgens op één been in zweefstand te staan. Totdat ze omviel en op zoek ging naar oude beukenootjes die mogelijk nog ergens tussen de keien verstopt lagen.

Het duurde de laatste tijd langer voordat haar ouders naar huis vertrokken. Ze praatten met de kapper en zijn vrouw en met andere mensen van wie Aaf de namen niet wist.

‘Ze noemen zich pinksterbeweging,’ hoorde ze kapper Kaal zeggen. ‘Iedereen looft en prijst de Heer, daar.’

‘Er is ook geen dominee die een ingestudeerde preek houdt,’ zei zijn vrouw. ‘Maar gewone mensen zoals wij, die aangeraakt zijn door Gods Geest.’

‘Ze spreken er vol vuur. Daar heb je geen pepermuntjes nodig,’ zei de kapper.

Aaf hoorde de mensen lachen.

‘Ga anders eens mee, vanmiddag is er een evangelisatiedienst. Wij gaan erheen,’ zei mevrouw Kaal.

Aaf pakte vaders hand en ging op haar tenen staan. ‘Pap,’ fluisterde ze, ‘zullen we straks naar de boei zwemmen?’

Hij knikte.

Het werd warm, vader trok zijn stropdas losser, moeder deed haar hoofddoek af, de gewatergolfde krullen glommen in het licht.

‘Misschien wel. Jij ook, Walt?’ hoorde ze moeder zeggen.

‘En de kerk dan?’ vroeg vader.

‘Die heeft zijn langste tijd gehad,’ antwoordde Kaal. ‘Wat ons betreft...’ Zijn woorden werden overstemd door een schreeuw die uit de richting van de kerk kwam. Alle mensen draaiden zich om en legden hun hoofd in hun zwarte kraag. Op het dak stond Aafs broer met gespreide armen en benen. Hij balde zijn vuisten en sloeg er beurtelings mee op zijn borst.

‘Rimmert, kom onmiddellijk van het dak af! We gaan!’ riep vader. Hij maakte zich los uit de menigte, moeder legde haar sjaal om haar schouders, ze mompelde excuses en pakte Aaf bij haar hand.

‘Tot vanmiddag,’ zei de kapper. ‘We halen je op.’

Aaf keek nog een keer achterom, ze zag Rimmert van het dak af springen en op zijn hurken in het zand belanden. Hij rende naar hen toe.

Het nog natte zwempak plakte om haar benen, ze trok het omhoog, vouwde zich dubbel om haar armen door de schouderbanden te doen en worstelde zich erin. Koud lag het om haar lijf. Er zat maar één ding op: snel het water in rennen en zo hard mogelijk zwemmen. Ze sloeg een handdoek om zich heen en ging de trap af.

‘Ik ga vast,’ zei ze en ze liep zonder op antwoord te wachten weg.

In de verte dobberde de rode boei, daarachter voeren boten met zeilen als witte zakdoekjes, nog verder weg lag rechts de hoge brug waar de zeilboten zonder hun masten te hoeven strijken onderdoor konden varen. Veel verder weg, als rode miertjes, dreven bakens die de vaargeul markeerden. Als het aan de andere kant van de boei diep was, dan moest het aan deze kant ondiep zijn. Aaf legde de handdoek in het gras, rende het water in en liet zich voorover vallen. Ze bewoog haar armen en benen zoals ze dat die ochtend geleerd had, maar zakte direct naar beneden. Haar vingers graaiden in de blubber, ze zette haar voeten neer en kwam overeind. Het water leek donkerder dan voorheen, de boei verder weg dan ooit. Weer liet ze zich voorover vallen, maakte een slag en kwam overeind, liep een paar passen en plonsde voorover. Op deze manier kon ze een eind komen.

Een luide schreeuw vanaf het land spoelde over haar heen. Ze bleef staan en draaide zich om. Vader brulde haar naam over het meer en wenkte wild met zijn armen. Hink-stap-zwemmend ging ze terug. Vader had zijn schoenen uitgetrokken,

met opgerolde broekspijpen plonsde hij het water in en greep haar bij haar pols.

‘Nooit meer doen,’ zei hij bars, terwijl hij haar mee het water uit trok.

‘Je had het beloofd,’ zei ze, toen ze even later met de handdoek om zich heen stond en vader de pijpen van zijn broek weer afrolde.

‘Ik heb niks beloofd,’ bromde hij.

‘Toen we bij de kerk waren.’

‘Toen was ik in gesprek. Vraag nooit iets terwijl ik praat.’

‘Waar is mama nu?’

‘Naar die bijeenkomst.’

Ze liepen door het gras naar de achterdeur. Vader vertelde over de kerk en de dominee. ‘Het komt erop neer dat we het nogal saai vinden.’

Aaf keek hem aan. ‘Nu pas?’ vroeg ze.

Vader bewoog zijn hoofd alsof hij een beetje knikte. ‘Beloof me dat je het nooit meer doet,’ zei hij.

Ze beloofde het. Maar, dacht ze, later ga ik totdat ik geen bodem meer voel.

Moeder was zo laat thuis dat het van koken niet meer kwam. Vader haalde patat bij de snackbar die zich kort geleden in het dorp gevestigd had.

Al bij binnenkomst verspreidde de geur van de versgebakken frieten zich door de keuken. Rimmert was nog nooit zo snel aan tafel komen zitten voor deze nieuwe, feestelijke maaltijd.

De familie Van Pommeren leegde de zakjes op hun bord, vouwde de handen en sloot de ogen.

‘Here, zegen deze spijs,’ bad moeder hardop.

‘Amen,’ zeiden vader, Rim en Aaf in koor en ze grepen direct naar hun friet. Maar moeder ging door: ‘Dank u wel dat u Aafke gespaard hebt voor het donkere water. Dank u wel voor deze geweldige middag. U bent groot, U zij geloofd en geprezen. Halleluja, amen.’ Ze opende haar ogen, keek haar gezin, dat de patat al in de mond had, blij aan. Ze ging staan om de appelmoes uit blik op te scheppen.

‘Wat deed jij nou, Els?’ vroeg vader.

‘Ik schep op,’ antwoordde moeder.

‘Zo’n zelfgefantaseerd gebed, terwijl we al klaar waren,’ zei vader.

‘Dat heb ik vanmiddag geleerd,’ zei ze. ‘We waren bij ene broeder Kleinsma thuis. Ze noemen elkaar broeder en zuster, omdat we allemaal kinderen van één Vader zijn. En je mag Hem gewoon aanspreken.’

‘Lekker,’ zei Rim.

‘Je schrokt de patat naar binnen alsof de duivel je op de hiel zit,’ zei vader. ‘Eet eens fatsoenlijk, ook al is het voedsel van de snackbar.’

‘De duivel, weet je dat die bestaat?’ vroeg moeder. ‘Die broeder Kleinsma vertelde erover. Hij heeft de grote gebedsgenezingen meegemaakt met Billy Graham en Osborn, de evangelisten uit Amerika. Dat was geweldig, er zijn toen heel veel mensen genezen en de duivel is bij velen uitgedreven. Lammen konden lopen, blinden konden zien. Maar het voorname is dat onze zonden vergeven zijn. Stel je eens voor, we kunnen waarlijk vrij zijn, als we ons bekeren tot God.’

‘Sla je nu niet een beetje door?’ vroeg vader. ‘Eet eerst je patat maar even.’

‘Nee,’ zuchtte moeder. ‘Mijn hart is beroerd, precies wat ik wilde.’

‘Dat is knap beroerd,’ giechelde Rimmert en hij likte het laatste restje mayonaise met zijn vinger van het bord.

‘Ik denk dat die pinksterbeweging het antwoord is op het stilstaande geloofswater waarin ik me bevind.’

‘Gaan we bekakt worden?’ vroeg Rim. ‘Als ik dan maar de rest van je frieten mag.’

Tijdens de afwas zong moeder een lied dat Aaf niet eerder had gehoord. Het ging over Jezus en dat ze altijd vrolijk was. ‘Ga je volgende week mee naar kapper Kaal?’ vroeg ze.

‘Nee,’ antwoordde Aaf.

‘Niet om te knippen, maar naar de samenkomst. Broeder Kleinsma komt naar hem toe.’

‘In de kapsalon?’

‘Bij Kaal en zijn vrouw thuis.’

‘Gaat papa mee?’

‘Dat weet ik nog niet.’

‘Waarom niet?’

‘Die moet nog een beetje aan het idee wennen. Maar hij komt wel, ik heb het voor Gods aangezicht gebracht.’

Aaf droogde een bord af en zag in gedachten God, een man met een lange baard, en vader die vlak voor hem stond.

Op zondag mocht ze kiezen: met moeder mee naar kapper Kaal, of met vader naar opa en oma in de Achterhoek. De

keuze was snel gemaakt: met vader mee in de Lelijke Eend naar de andere kant van het land.

‘Niks zeggen hoor,’ zei vader toen ze met zijn drieën in de auto zaten. ‘Als ze ernaar vragen, zeggen we dat moeder te druk was. Strijken enzo.’

‘Op zondag?’ vroeg Rimmert, die op de heenweg voorin mocht zitten.

‘Of hoofdpijn. Maar niks over dat Jezusgedoe. Daar houden opa en oma niet van.’

‘Wat is dat dan precies?’ vroeg Aaf. Ze beet bijna op haar tong doordat de wagen over een flinke bobbel reed.

‘Niets,’ antwoordde vader. ‘Ik denk dat moeder zich een beetje verveelt.’

‘En net was ze nog te druk.’

‘Stil nou even, Rim. We vonden het een beetje eentonig worden in de kerk, en je moeder ging naar iets anders kijken. Er hangt een geloof in de lucht. Met “halleluja” en “prijst de Heer”. De mensen denken dat God ze kan genezen. Met de handen in de lucht huilen ze van vreugde. Het waait wel weer over. En wij gaan lekker naar opa en oma. Misschien zijn er al kersen.’

Draaiërig van de lange rit stapte Aaf even later uit. Opa stond al op de stoep bij de geopende voordeur. ‘Aaf!’ riep hij. ‘Waar is moeder?’

‘Te druk,’ antwoordde Rim.

‘Hoofdpijn,’ zei vader.

‘Naar de kapper,’ zei Aaf.

Ze kreeg een cadeau, oma had zegeltjes bij de Bona gespaard en iets voor haar uitgezocht. Het was een beestje, zwart met

gele pootjes en een gele snavel. Aaf veegde de haren aan de kant om de ogen te vinden, twee groene kralen met een witte stip in het midden. 'Ik noem je Dees,' zei ze en ze liet het beestje op het tuinhokje huppen. Rim lag in de schommelstoel een stripboek te lezen, opa, oma en vader zaten op de lage houten tuinstoelen. Opa vroeg of vader een sigaar wilde, dat hoefde hij niet, hij zwoer bij een Caballero.

'Er is toch niks?' hoorde Aaf oma zeggen terwijl ze Dees grote sprongen op het muurtje liet maken. 'Dat Els niet mee is.'

Vader mompelde iets wat een 'ja' of 'nee' kon betekenen.

'Waarom is ze dan niet mee?'

'Ze heeft een nieuwe Heer,' zei Rim vanaf de schommelstoel.

Aaf kneep in het beestje. Het sprong daardoor nog hoger.

'Heer?' vroegen opa en oma tegelijkertijd.

'Ach nee, gewoon iets. Ze is aan het zoeken,' zei vader.

'Waarnaar?'

'Ze is een beetje in de war.'

'O,' antwoordde oma. 'Dat kan gebeuren. Zorg maar goed voor haar.'

Op de terugweg mocht Aaf voorin. Ze keek naar de weg, die als een loshangend lint door het bos voerde. Een hoge, rode wagen haalden ze snel in. 'Leuk hè,' zei vader grinnikend, 'haal ik met mijn barrel zo'n dikke Rover in.' Hij trok zijn knieën op, zette het stuur ertussen vast en haalde een pakje sigaretten uit zijn broek. Hij frummelde er een uit, stopte hem tussen zijn lippen en stak hem aan. Terwijl hij de rook uitblies begon hij te zingen: 'Wij hebben geen hond, we hebben

geen kat. We hebben een eendje dat woont bij ons in. Een lelijk klein eendje voor het hele gezin...'

'En altijd gaat dat eendje met ons mee...' zong Aaf.

'Naar 't bos en de hei en de zee,' zongen ze met zijn drieën.

Vader inhaleerde diep en blies weer uit, Dees verdween bijna in de rook. 'En sommige burens kijken verbaasd, ze vinden het dier maar zozo. Ze zouden zich haast voor dat eendje generen. Wij trekken ons daar niets van aan.'

'Nee!' riep Aaf. 'En weet je waar ik zin in heb?'

'Patat!' riep Rim.

'Om nog even te gaan zwemmen,' zei Aaf.

'Dat is goed,' zei vader en hij zong verder: 'Wij houden van vrijheid, van reizen en trekken. En vrijheid is waar het om gaat.'

'Ja,' zei Aaf en ze merkte wel dat haar vader veel te hard reed, haar hoofd stootte ze te vaak tegen het linnen dak.

De oprit stond vol met fietsen. Voor het huis was een Kever geparkeerd, op de stoep stond een scooter. 'Krijg nou wat,' mompelde vader, 'ze zal toch niet die Here Jezusgroep naar binnen hebben gehaald?'

Aaf stond wat wankel op de benen, ze volgde vader naar binnen. De eettafelstoelen stonden niet meer in de keuken. Ze waren in een kring opgesteld in de kamer. Voor de stoelen en de bank zaten mensen op hun knieën, hun handen gevouwen. Er heerste een vreemde stilte.

'Els,' zei vader bars. 'Kom eens hier.'

Moeder stond op, de andere mensen bleven met gevouwen handen en gesloten ogen zitten.

'Wat heeft dit te betekenen?'

Moeder legde haar vinger op haar mond. 'Bidstond,' fluisterde ze, 'we pasten niet in het huis van Kaal. Ik zei dat het wel hier kon. Kijk, dat is broeder Kleinsma.' Ze wees naar het stevige achterwerk van een man. Onder zijn colbertjasje was de strakgespannen grijze pantalon goed te zien.

'Had je dat niet even kunnen overleggen?'

Moeder schudde haar hoofd.

'Die mensen gaan er ogenblikkelijk uit en wij gaan praten,' zei vader.

De grote broeder ging rechtop zitten en hief zijn armen in de lucht. Zonder zijn ogen te openen, begon hij te spreken, rare klanken, Aaf kon hem niet verstaan.

'Wat is dat?' vroeg vader luid.

'Spreken in tongen, misschien krijgt broeder Kleinsma een profetie.'

'Eruit!' brulde vader. 'Ik wens geen hallelujamensen in mijn huis.'

Moeder maande hem tot kalmte, maar vader was onverbiddelijk. Verschrikt keken de mensen op toen hij nog luider begon te brullen. Ze pakten hun bijbeltjes, schuifelden langs vader en Aafs moeder die ze 'Gods zegen' toewensten, grepen hun mantels van de kapstok en verlieten het huis. Even legde broeder Kleinsman zijn hand op vaders schouder. Met een vingerknip veegde vader de hand weg. Broeder Kleinsma griste zijn regenjas van de kapstok en vertrok. Vader sloot de voordeur. 'Zo,' zei hij. 'Nu een bier-tje. En praten.'

'We zouden zwemmen,' zei Aaf.

'Dat doen we morgen,' antwoordde vader. 'Eerst deze onzin tot bedaren brengen.'

Ze ging naar bed, maar ze was niet alleen. Dees sliep in haar armen.

De volgende dag hoorde ze vader en moeder in de slaapkamer praten. Vader met verheven stem, moeder antwoordde kalm. De deur ging open en sloeg dicht, zwaar stapte vader over de overloop, de geur van zijn sigaret schoof onder Aafs deur door. Even later sloeg de achterdeur dicht en hoorde ze vader door het grind lopen. De auto stond nog op de straat, hij werd gestart en vader reed weg.

Aan de ontbijttafel neuriede moeder een lied. Aaf vroeg wat het was.

‘De nacht vlood heen, het is helder licht,’ zong moeder.

‘Hebt u dat pas geleerd?’

‘Ja,’ antwoordde moeder. ‘Het is heerlijk. Eindelijk kan ik stem geven aan mijn ziel.’

Aaf roerde de Brinta door de hete melk, ze strooide er suiker overheen en blies de damp weg.

‘Maar papa is boos,’ zei ze. ‘Waarom doet u het dan?’

‘Omdat ik het ware geloof gevonden heb.’

Aaf nam een hap en liet de suiker tussen haar tanden knarsen.

‘Hij komt wel,’ zei moeder. ‘Gods huis kent vele kamers.’

‘Ik ga,’ zei moeder die vrijdagavond. Ze stond met haar jas aan, een hoofddoek om haar krullen, de bijbel en zangbundels onder haar arm geklemd.

‘Waarheen?’ vroeg vader.

‘Naar de Bijbelstudie bij broeder en zuster Kaal, ik hoop dat we erin kunnen.’

‘Broeder en zuster – werken ze in het ziekenhuis?’

‘Dat weet je best,’ antwoordde moeder.

‘Zie je wel waar je mee bezig bent?’ vroeg vader.

‘Met Gods Woord.’

‘Met je gezin te verwaarlozen.’

‘Ik zal voor je bidden,’ zei moeder.

Vader stak zijn arm in de lucht, hij strekte zijn hand en haalde uit.

‘Satan, ga achter mij,’ zei moeder kalm en ze zakte licht door haar knieën. Vaders hand raakte de pilaar van de trap. Hij keek ernaar, wreef met zijn linkerhand over de rechter. ‘Zie je wat er gebeurt?’ vroeg hij. ‘Ik wilde je slaan. Dat is nog nooit voorgekomen.’

‘Dat moest je ook maar niet doen,’ zei moeder.

‘Maar snap je het dan niet?’ Vader gooide zijn armen in de lucht. ‘Els, je bent op een dwaalspoor. Je laat je gek maken, en je laat ons in de steek. Mij, je kinderen. Hou hier alsjeblieft mee op!’

‘Dat kan niet.’

‘Waarom niet? Hoever wil je dit laten gaan. Moeten we soms gaan scheiden?’

Moeder opende de voordeur. ‘Misschien wel,’ zei ze rustig. ‘Ik heb de Heer in mijn hart en die laat ik er niet meer uit. Als je wilt, mag je met me mee.’ Ze vertrok.

Vader bleef in de gang staan kijken naar de deur die ze achter zich in het slot had laten vallen.

Aaf stond op de drempel van de keuken. ‘Papa,’ zei ze na een korte stilte. ‘Wat is er?’